

دیدگاه

شماره: ۱۹۶	موضوع: تنظیم بازار از طریق تشدید ابزارهای نظارتی یا تعبیه سیستمهای رقابتی در شرایط فعلی یا تلفیقی از این دو رویکرد
تاریخ: ۱۳۹۱/۰۵/۱۷	

تهیه و تنظیم: محمد رضا صادقی فروشانی

توضیح اجمالی:

بطور کلی اجرای سیاستهای تنظیم بازار در مواجهه با تنگناهای موجود و مرتبط با تحریم اقتصادی و مشکلات ارزی در تقابل با دو رویکرد زیر که هریک از منطق وخیر خواهی خاصی برخوردارند قرار دارد .

- ۱- رویکرد گسترش فرآیند قیمت گذاری دولتی ودستوری (اعم از نرخ ارز و کالا) به منظور اجتناب از افزایش بی رویه قیمتها ومبارزه با تورم وحفظ قدرت خرید اقشار کم درآمد و به تبع آن افزایش ساختارهای کنترلی ونظارتی برای تثبیت قیمتهای مصوب تا حد دخالت های غیر ضرور در فرآیند تولید وعرضه و موجودی انبارها وسردخانه ها که هرچند با نیت خیرخواهانه انجام میشوند اما چون برخلاف جریان بازار و اصول علمی اتخاذ میگردد، معمولاً نتیجه ای از آن عاید نمی شود ویا بعضاً به مثابه سیگنالهایی ضد تولید وقیمتهای مورد نظر عمل خواهند کرد .
- ۲- رویکرد دوم بهبود فضای کسب وکار و سپردن قیمتها به مکانیزم بازار و فراهم نمودن پیش نیازهای کاهش قیمت تمام شده از طریق ارتقاء بهره وری در بستری رقابتی البته با پشتوانه حمایتهای دولتی است که براساس تجارب علمی ومستندات تئوریک ، در شرایط ویژه متأثر از جنگ نابرابر اقتصادی ومحدودیتهای تحمیل شده به اقتصاد کشور ، زمینه های لازم برای اجرای این رویکرد علیرغم نتایج بلند مدت وکارشناسی آن فراهم نمی باشد وبعضاً در مکانیزم آزادی عمل کامل بازار، شکستها و تخلف هایی قابل ملاحظه را خصوصاً در بخش واردات و توزیع و کمتر در بخش تولید شاهد بوده ایم. اما آیا می توان تلفیقی بهینه از این دو رویکرد را با ساختار و ترکیبی کارشناسی و موفق تر به اجرا در آورد.

نکات کلیدی:

از آنجا که سازوکارهای بخش اصلی تولید معمولاً از شفافیت وقابلیت ثبت ورهگیری بیشتری برخوردار است ودر نقطه مقابل آن سیستمهای توزیع قرار دارند که از سیالیت بیشتری برخوردارند جهت تلفیقی شبیه سازی شده از دو رویکرد فوق مثالی عینی در رابطه با توزیع و تنظیم بازار به شرح مدل ذیل ارائه می گردد که بدون دخالت های خارج از قاعده بر جریان تولید وتوزیع امکان رهگیری وپیش بینی بموقع وهوشمندانه نوسانات بازار و تعیین زمان دقیق برای اقدام بموقع دولت جهت دخالت در بازار فراهم خواهد بود به نحوی که هم رویکرد بازار و فعالین آن و هم رویکردهای کنترلی به نحوی نامحسوس جاری خواهند بود اگر چه این پیشنهاد از سوی وزیر محترم صنعت ، معدن وتجارت مورد توجه واقع ودر مواردی بواسطه فشارهای نا بجا وغیر کارشناسی ناچاراً مغفول مانده است اما شرایط خطیر فعلی حکایت از لازم الاجرا تر شدن زمینه های آن خصوصاً برای تنظیم هوشمندانه تر بازار دارد .

مدل : شبکه گسترده ای از فروشگاه هاو میادین زنجیره ای متصل بهم در سراسر کشور با ویژگی های پیش گفته حتی اگر کمتر از ۲۰ درصد از سهم بازار خرده فروشی را در اختیار داشته باشند ابزار بسیار قابل ملاحظه ای در اعمال سیاستهای توزیعی و اجتناب از غافل گیر شدن دستگاه های کنترل کننده تنظیم بازار از تحولات بازار خواهند بود و صرفاً با در اختیار داشتن اطلاعات بهنگامی از روند بازار تقاضا سهم قابل توجهی در پیش بینی تعاملی روند تقاضا وسیاستهای تنظیم بازار را به عهده خواهد داشت لذا حمایت دولت در ایجاد شبکه ای گسترده از مجموعه ای چند لایه از فروشگاه های زنجیره ای و تعاونیهای بزرگ غیر دولتی که اطلاعات تامین و فروش آن(با استفاده از فناوری خط نماد و تکنولوژی های نوین) قابلیت تجمیع داشته باشد موجب خواهد شد تا به منظور اجرای بموقع سیاستهای تنظیم بازار اطلاعات گردش و چرخه کالا از تامین تا مصرف (درحد ۲۰ درصد رهبری بازار) در اختیار دولت قرار گیرد و بدین ترتیب سیاستگذار از تبعات غافلگیر شدن های مکرر، رهایی یابد ضمن اینکه بدون ایجاد عاملیت دولتی امکان اعمال نظارت همه جانبه قوی، هوشمندانه و موثر بر تنظیم بازار فراهم می گردد. لذا شبکه ای از فروشگاه های مصرف و میادین فروش می توانند حلقه های ارتباطی بین تامین و توزیع تا مصرف را به حداقل رسانده و با نوعی تمرکز عمودی تا حد زیادی هزینه های غیرضرور توزیع (ناشی از تعدد مراحل حمل ونیز دست به دست شدن سفته بازانه کالا و همچنین با صرفه جویی های ناشی از مقیاس) کاهش خواهد یافت . که نتیجه بازاریافتی آن علاوه بر رضایت مصرف کننده تسهیل در مدیریت و نظارت دولت بر عملکرد بخش مهمی از شبکه های توزیع و نتیجتاً متابعت رقابت گونه سایر آحاد خرده فروشی سنتی و حلقه های توزیع از رهبری قیمت این گروه می باشد. در اینصورت چالش سالهای متمادی گذشته در تنظیم بازارمرتفع خواهد شد .

- ۱- سیاستگذاران بخش بازرگانی کشور با استفاده از مزایای سیستم اطلاعات یکپارچه امکان مدیریت بموقع بازار تقاضا از ناحیه خروجی اطلاعات یکپارچه شده مراکز توزیع و فروش (یاپایگاه فروش شبکه زنجیره ای ها) را خواهند یافت و قبل از آنکه عملاً تقاضای یک کالا از عرضه آن پیشی گیرد امکان این را خواهند داشت که نسبت به پیش بینی روند افزایش تقاضای همان محصول خاص اقدام نمایند و متناسب با آن ، سیاستهای تنظیمی مربوط به افزایش عرضه محصول از محل تولید داخلی یا ذخایر سیاستهای تعرفه ای اقدام نمایند.
- ۲- نتیجه چنین اقدام و مکانیزمی پیشگیری بموقع و فعالانه از افزایش قیمتها یا غافلگیر شدن از روند افزایشی تقاضا یا کاهش عرضه خواهد بود. اجرای این طرح ضمن اینکه تصمیم گیرندگان تنظیم بازار را از حالت انفعال و غافلگیری احتمالی از تحولات بازار خارج می سازد ، امکان اجرای بموقع، فعالانه و هوشمندانه سیاستهای تنظیم بازار را نیز فراهم می سازد .
- ۳- با اجرای این طرح نوعی کنترل نامحسوس وهوشمندانه بر جریان عرضه وتقاضای بازار (بدون دخالت مستقیم دولت در بازار) اعمال می شود وبواسطه در اختیار بودن اطلاعات روند بازار ، بازار کمتر دچار شوکهای ناگهانی و غیر قابل پیش بینی خواهد شد بنابر این رویکرد مکانیزم بازار و رویکرد کنترل نامحسوس توأماً وتلویحاً در این مدل تلفیق واجرا خواهند شد . در این مدل حتی روند کاهش موجودی انبارها وسردخانه هائیز بدون نیاز به بازرسی های فیزیکی پیش بینی بموقع خواهند شد.
- ۴- لازم به ذکر است سالیان سال است که سیاست انسجام، تجمیع و پوشش داده های مورد نیاز کاربران واحدهای صنفی به منظور استفاده از آمارهای تجمیع شده اص ناف و تبادل و رهگیری این اطلاعات از سوی سیاستگذاران از طریق بانک اطلاعات اصناف کشور پیشنهاد و دنبال شده است اما بواسطه کارکرد سنتی صنوف، امکان انسجام، تجمیع و بهره برداری و رهگیری اطلاعات کالاهای فروش رفته و موجودی انبار تاکنون به نحو مناسب و مقتضی فراهم نگردیده است و چشم انداز مناسبی هم برای آن تصور نمی شود اما امکان انسجام و تجمیع داده های آماری فروشگاه ها و واحدهای توزیعی و استفاده از آن در سیاستگذاری ها بسیار قابل دسترس و تجربه شده است. البته این سیاستها با فراز و نشیب هایی همراه بوده است اما در حال حاضر ضرورت دارد راهکارهای عملیاتی نمودن آن جدی تر از گذشته دنبال شود وموانع احتمالی آن در چارچوب اقتصاد مقاومتی رفع گردد.